

ТИЛ ЎРГАТИШ ЖАРАЁНИДА ОҒЗАКИ НУТҚ ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИЛМИЙ АМАЛИЙ АСОСЛАРИ

Бобоқулов Шафоат Зариф ўғли

Термиз давлат Педагогика институти магистри

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7124184>

Жаҳондаги ривожланган мамлакатларда таълим барқарор тараққиётни таъминловчи асосий омил сифатида эътироф этилиб, 2030 йилгача белгиланган халқаро таълим концепциясида сифатли таълим олиш имкониятларини кучайтириш ва кенгайтириш, ижтимоий ва ўқувчиларнинг маданий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва таълим-тарбия жараёнини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, ўқувчи-ёшларда жамият ҳаётини маданий, маънавий ҳамда ахлоқий жиҳатдан ривожлантиришга хизмат қиладиган ва ўсмирлар ўртасида зўравонликнинг олдини олишга қаратилган дастурларни жорий этиш зарурлигини белгилаб бермоқда. Мазкур ҳужжатларда баён этилган концептуал ёндашувлар маънавий-ахлоқий тарбиянинг умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларини ижтимоийлаштириш зарурияти мавжудлигини кўрсатади.

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида умумий ўрта таълим мактаб ўқувчиларининг маънавий-ахлоқий ва маданий компетентлигини ривожлантириш, ўқувчиларга хорижий тилни ўқитишда шахсга йўналтирилган ёндашувнинг ўзига хосликлари, педагогик шарт-шароитлар мезонлари билан боғлиқ қатор илмий изланишлар олиб борилмоқда. Жумладан, мактабда чет тилини ўқитиш сифатини оширишга таъсир қиладиган муайян шароитларни яратиш, инновацион технологиялардан фойдаланган ҳолда ўқувчи ёшларнинг чет тилини ўрганиши, тил – маданий мулоқотнинг муҳим механизми эканлиги, шахснинг бошқа маданиятга мослашиши, мулоқот жараёнида фикрни таржима қилиш асосида маданиятлар ўртасидаги қарама-қаршиликни ҳал этиш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Республикамизда ўқувчи-ёшларнинг маънавий-ахлоқий компетенцияларини таркиб топтириш, узлуксиз маънавий тарбия концепциясини амалиётга татбиқ этишнинг педагогик механизмларини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев "...агар жамият ҳаётининг танаси иқтисодиёт бўлса, унинг жони маънавиятдир", - деб таъкидлайди. Президентимизнинг қайд этишича, "...жамиятимизда аҳоли, айниқса ёш йигит-қизларимизнинг маънавий ва ахлоқий савиясини доимий юксалтириш – биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Шу боис, "Миллий

тикланишдан – миллий юксалиш сари” деган дастурий ғоя асосида ёшларни она юртга садоқат руҳида тарбиялаш, уларда ташаббускорлик, фидойилик, ахлоқий фазилатларни шакллантириш – ўта шарафли вазифадир” . Шундан келиб чиқиб, бизнинг ижтимоий-маданий ҳаётимизнинг маънавий-ахлоқий жиҳатларига эътибор қаратиш устувор йўналишлардан бири ҳисобланади. Инглиз тилини ўрганишда мактаб ўқувчиларининг маънавий-ахлоқий компетентлигини тизимли равишда ошириш муаммоси таълим жараёнида юксак маданиятли, ижодий фикрловчи инсонларни тарбиялаш долзарб эканлиги билан боғлиқ. Таълим парадигмасининг ўзгариши педагогика фани олдида индивид ривожланишининг асоси сифатида таълим технологияларини маданиятнинг фундаментал асосларига мослаштириш йўллари излаш муаммосини кўйди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1875-фармонида, 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги 4947-фармонида, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 11 августдаги «Таълим муассасаларида чет тилларини ўқитишнинг сифатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 610-Қарорида, 2019 йил 3 майдаги “Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлари” тўғрисидаги ПҚ-4307-сон Қарори, Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 31 декабрдаги 1059-сон “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори ҳамда мазкур фаолиятга тегишли бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга оширишга муайян даражада хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар